

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lipca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras

w sprawie M.B. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 28 lipca 2026 r.
na skutek
wniosku obrońcy skazanych R.P. i M.B.
o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego R.W.
od rozpoznania sprawy o sygn. akt III KK 644/24,
na podstawie art. 42 § 4 zdanie pierwsze k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k.
w zw. z art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k.

postanowił:

wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego R.W. od rozpoznania
sprawy o sygn. akt III KK 644/24.

UZASADNIENIE

W dniu 15 lipca 2026 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek adw. J.J., obrońcy R.P. i M.B. o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego R.W. od rozpoznania sprawy o sygn. akt III KK 644/24 z uwagi na to, że większość swojej kariery zawodowej sędzia ten związany był z Prokuraturą, co w obliczu tego, że jednym z akcjonariuszy pokrzywdzonego, tj. R. SA w likwidacji jest Skarb Państwa – jest okolicznością tego rodzaju, że może ona obiektywnie wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności tego sędziego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Żądanie wyłączenia sędziego Sądu Najwyższego R.W. należało uwzględnić, choć nie z przyczyn wskazywanych w aktualnie rozpoznawanym wniosku. Podane bowiem okoliczności dotyczące pełnienia przez tego sędziego uprzednio funkcji prokuratora w różnych jednostkach prokuratury nie potwierdzają w sposób dostateczny istnienia jakiegokolwiek związku sędziego z tą sprawą, w szczególności takiego, który mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Nie oznacza to jednak, że wniosek podlegać ma oddaleniu. Rzecz bowiem w tym, że w Izbie Karnej od 25 maja 2026 r. podejmowane są administracyjne czynności, które skutkują pozbawieniem stron możliwości rozpoznania ich wniosków o wyłączenie sędziego, jeśli wniosek taki oparty jest na okolicznościach związanych z powołaniem sędziego do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego (zarządzenie nr 14/2026 Prezesa Izby Karnej z dnia 25 maja 2026 r.). Akta tej sprawy kasacyjnej fakt ten potwierdzają, albowiem wnioski stron nie są rejestrowane i nie były rozpoznawane przez Sąd Najwyższy (por. np. k. 572 i wniosek adw. J. M.).

Sąd Najwyższy respektując konstytucyjne i konwencyjne prawo strony do rozpoznania sprawy przez sąd niezależny, bezstronny oraz ustanowiony ustawą, musiał mieć na względzie także uprzednio złożone wnioski o wyłączenie, które nie zostały zarejestrowane i rozpoznane. Legalność takiej decyzji musiała zostać poddana kontroli tak, aby strona miała realne gwarancje swoich konstytucyjnie i konwencyjnie chronionych praw.

Odnosząc się zatem do wydanego zarządzenia, stwierdzić trzeba, że zarządzenie to zostało wydane na podstawie art. 15 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 93 § 2 k.p.k. i art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. Podstawa prawna wydanego zarządzenia wskazuje, że mocą decyzji administracyjnej wydanej w oparciu o ogólną kompetencję kierowania pracami izby (art. 15 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym) zablokowano stronom skorzystanie z bardzo ważnej instytucji procesowej jaką jest wniosek o wyłączenie sędziego. Wniosek o wyłączenie sędziego to instrument procesowy dostępny stronom w procesie karnym i decyzją o charakterze administracyjnym – a taką jest zarządzenie nr 14/2026 – nie można stronom pozbawić tego prawa. Podejmowanie takiej decyzji nie leży w gestii prezesa izby na podstawie art. 15 § 1 ustawy o SN, albowiem decyzja taka ma charakter procesowy, a nie administracyjny. Co więcej, przepis § 80 Regulaminu Sądu Najwyższego nie daje prawa Prezesowi Izby do nierejestrowania spraw o wyłączenie sędziego. Taki wniosek nasuwa się po analizie § 80 ust. 8 pkt 1 w zw. z art. 80 § 1 Regulaminu Sądu Najwyższego w połączeniu z faktem, że sprawy o wyłączenie rejestrowane są w Izbie Karnej w kontrolce KRI.

Niezależnie od braku podstawy prawnej do wydania takiego zarządzenia, podstawą merytoryczną zakazu rejestracji wniosków o wyłączenie nie może być wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie P 22/19 (został on przywołany w treści wskazanego zarządzenia). Pomijając w tym miejscu problem składu Trybunału Konstytucyjnego (w składzie był J. P., którego wybrano na miejsce już zajęte co rodzi określone skutki w zakresie związania takim „orzeczeniem” - por. postanowienie SN w sprawie o sygn. akt I KZ 29/21) to nie jest tak, aby jakkolwiek wyrok lub orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego samo w sobie (jego treść) mogło pozbawić stronę uprawnienia do inicjowania (wszczęcia) określonej sprawy, a przecież wniosek o wyłączenie sędziego jest sprawą w znaczeniu konstytucyjnym (por. uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 13 czerwca 2023 r., I KZP 22/22, OSNK 2023, z. 8, poz. 37). Oczywiście jest, że ewentualnie w oparciu o takie orzeczenie i zawartą tam wykładnię przepisów można uznać, iż konieczne jest określone procesowe postąpienie co do takiego wniosku (np. pozostawianie go bez rozpoznania lub umorzenie postępowania), ale **taką decyzję może podjąć tylko sąd na posiedzeniu, a nie prezes Izby Karnej w drodze czynności administracyjnej.** Zarządzenie administracyjne prezesa Izby Karnej nie może stronie zamykać prawa do rozpoznania sprawy przez sąd. Oznacza to, że **wydane zarządzenie z dnia 25 maja 2026 r. jest bezprawne na gruncie obecnych regulacji i stanowi naruszenie podstawowego prawa strony, tj. prawa do sądu, bo przecież prawo do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego, to element prawa do niezależnego i bezstronnego sądu, ustanowionego ustawą.** Powyższe zarządzenie w rzeczywistości pozbawia strony (oskarżycieli publicznych, posiłkowych i prywatnych oraz ich pełnomocników, oskarżonych, skazanych oraz ich obrońców) prawa do uruchomienia procedury określonej w art. 41 § 1 k.p.k. i w rezultacie stanowi o pozbawieniu ich prawa do sądu w rozumieniu konstytucyjnym (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) oraz konwencyjnym (art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności). Przy rozpoznawaniu obecnie złożonego wniosku o wyłączenie celowe jest zatem wzięcie pod uwagę także tych argumentów, których użyto we wniosku, który nie został zarejestrowany i rozpoznany (wniosek adw. J. M. – k. 572).

W pierwszej kolejności słusznie autor wniosku wskazał, że sędzia R. W. musiałby rozstrzygać co do zarzutu z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w układzie, w którym sam uzyskał nominację na tej samej podstawie normatywnej i w tych samych okolicznościach, co sędziowie sądu odwoławczego, których zarzut kasacji dotyczy. Trudno nie zauważyć, że sędzia w istocie rozstrzygając co do podniesionego zarzutu z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. orzekałby także w obronie swojego statusu ustrojowego. Niezależnie od tej okoliczności podkreślić trzeba, że okoliczności związane z uzyskaniem statusu sędziego Sądu Najwyższego przez R. W. w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17

stycznia 2018 r. w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego skutkują każdorazowo uznaniem Sądu z ich udziałem za nienależycie obsadzony (por. uchwała trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20). Przypomnieć przy tym trzeba, że istotą naruszenia prawa co do ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), które skutkowało taką tezą uchwały Sądu Najwyższego było to, iż sędziowską część Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) wybrano na podstawie znowelizowanej ustawy w taki sposób, iż w konsekwencji wybrani członkowie KRS byli z nadania sił politycznych a nie reprezentowali środowiska sędziowskiego. Skutkiem tej noweli oraz takiego sposobu wyboru było zwiększenie liczby członków KRS z nadania sił politycznych do 23 członków KRS na 25 ogółem (por. także m.in. wyrok TSUE z dnia 19 listopada 2019 r., C-585-18, pkt 139-143, 153; wyrok ETPC z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19, pkt 230-258).

Już chociażby z tego względu, wielokrotnie Sąd Najwyższy wskazywał na potrzebę wyłączenia R. W. od rozpoznania sprawy z uwagi na brak instytucjonalnego przymiotu niezawisłości i bezstronności (m.in. postanowienia SN: por. postanowienia SN z dni: 16 grudnia 2025 r., III KK 101/24; 24 września 2025 r., IV KO 130/24; 16 kwietnia 2024 r., IV KK 96/24, 5 lutego 2025 r., IV KK 130/24, 4 marca 2026 r., I KK 356/22).

Nie bez znaczenia jest wreszcie i to, że wskazany we wniosku sędzia R.W. do 14 lipca 2022 r. orzekał w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, a choć Izba ta była organem powiązanym administracyjnie z Sądem Najwyższym, to nie miała statusu sądu w rozumieniu konstytucyjnym (por. uchwała trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/2020, OSNKW 2020, z. 2, poz. 7; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22). Zależność od władzy politycznej tego organu budziła także zastrzeżenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który uznał, że Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu prawa europejskiego (por. wyrok TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, przeciwko Polsce). Wreszcie również wskazywane w orzecznictwie wątpliwości co do sposobu przeniesienia sędziów zlikwidowanej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego do Izby Karnej tego sądu i podjęcia przez tych sędziów czynności orzeczniczych w ramach tej izby, uzasadniają oczywiste stwierdzenie o braku dochowania instytucjonalnych i ustrojowych gwarancji zapewnienia bezstronności i niezawisłości

sądu ukonstytuowanego z udziałem takiej osoby w danej sprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dni: 5 stycznia 2023 r., II KK 531/22; 26 września 2023 r., II KK 479/22).

Mając powyższe na uwadze koniecznym stało się podjęcie przez Sąd Najwyższy decyzji o wyłączeniu sędziego R.W. od rozpoznania sprawy o sygn. akt III KK 644/24.

[WB]

[a.ł]